

ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ

1:13 ਅਤੇ 4:22 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੌਲੁਸ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੱਧਾ ਰੋਮ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਅਫਸੀਆਂ 6:20)। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਨੂਤਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ: ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਕਰੋ ਮੈਂ ਫੇਰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਅਨੰਦ ਕਰੋ!’’ (4:4)। ਇਹ ਰਸੂਲ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ? ਖ਼ਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਝਾਕਣਾ¹ (1:3-5)

³ਮੈਂ ਜਦ ਕਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ⁴ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਰੇਕ ਬੇਨਤੀ ਵਿਚ ਸਦਾ ਤੁਸਾਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ⁵ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਹੁਣ ਤੀਕੁਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਰਹੋ।

ਆਇਤਾਂ 3–5. ਪੌਲੁਸ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵੱਲ ਝਾਂਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਨਕ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਸਹੀ ਹਨ ਤਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਉਸ ਨਿੱਘੀ ਸੰਗਤੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਨ: ਮੈਂ ਜਦ ਕਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ‘‘ਜਦ’’ ਅਤੇ ‘‘ਸਭਨਾਂ’’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਚੇਤਾ ਉਹਨੂੰ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਭਲਾ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਸਿੱਧ ਸੀ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ? ਰਸੂਲ ਨੇ ‘‘ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਅਪਜਸ ਝੱਲਿਆ’’ ਸੀ (1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2:2; ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 16:16–24, 35–40)। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ, ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਵੇਖੋ 4:2)। ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਸਭ ਯਾਦਾਂ ਨਿੱਘੀਆਂ ਹੀ ਸਨ?

ਸ਼ਾਇਦ, ਉਹਦੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਭਲਿਆਈ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 8:28)। ਉਹਦੀ ਗਲਤ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਦਰੋਗੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਹੋਈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 16:16–34)। ਨਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਦਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ

ਬਣਿਆ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 16:39, 40; 17:1)।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਨਿੱਘੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ‘‘ਚੋਣਵੀਆਂ ਯਾਦਾਂ’’ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ (ਵੇਖੋ 4:8)। ਇਕ ਚੰਗੀ ਯਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ, ‘‘ਇਸ ਲਈ ਜੋ’’ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਰਹੇ ਸਨ (1:5)। ‘‘ਸਾਂਝੀ’’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ *koinōnia* (ਕੋਇਨੋਨਿਆ) ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਸੀ। ਇਸ ਛੋਟੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: 1:5 ਅਤੇ 1:7 ਵਿਚ ‘‘ਸਾਂਝੀ’’ ਅਤੇ 2:1 ਅਤੇ 3:10 ਵਿਚ ‘‘ਸਾਂਝ’’ ਅਤੇ 4:15 ਵਿਚ ‘‘ਸਾਥ’’ ਕਿਰਿਆ ਰੂਪ ਦਾ ਅਰਥ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ‘‘ਸਾਂਝਾ ਹੋਣਾ’’ ਅਤੇ ਨਾਂਉ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘‘ਸੰਗਤੀ’’ ਅਤੇ ‘‘ਭਾਈਵਾਲੀ’’ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।^੯ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ, ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਬੋਧ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਿਲਿੱਪੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ (1:19)। ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਨੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ ਦੇ ‘‘ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ’’ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ‘‘ਦੇਣਾ’’ (ਵੇਖੋ 4:15) ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ; ਪਰ ਉਸ ਨੇ ‘‘ਭਾਈਵਾਲ’’ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਉਪਦੇਸ਼ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8; 9) ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ‘‘ਪੁੰਨ’’ (ਦਾਨ), ‘‘ਸਾਂਝ’’ (ਸੰਗਤੀ) ਅਤੇ ‘‘ਸੇਵਾ’’ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:4)।

ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਧਿਆਇ 4 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਹੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਓ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਭਈ ਜਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾ ਜਦ ਮੈਂ ਮਕਦੂਨਿਯਾ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕੇਵਲ ਤੁਸਾਂ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਥਸਲੁਨੀਕੇ ਵਿਚ ਭੀ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੋਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਕੁਝ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ’’ (4:15, 16)। ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲੁਦੀਆ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਪਾਫ਼ਰੋਦੀਤੁਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਰੋਮ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ਦੇ ਹੀ ਦਾਨ ਤਕ ਜਾਰੀ ਸੀ (4:10, 18)।

ਖੁਦਾ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ (1:6-8)

^੯ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਪਰਤੀਤ ਹੈ ਭਈ ਜਿਹ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਦਾ ਮੁੱਢ ਧਰਿਆ ਸੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋੜੀ ਉਹ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰੇਗਾ।^੭ਇਉਂ ਤੁਸਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਾਲੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇ ਨਿਮਿੱਤ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣ ਦੇਣ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸੱਭੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਾਂਝੀ ਹੋ।^੮ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਜਿਹਾ ਹਿਤ ਕਰਕੇ ਤੁਸਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ।

ਆਇਤ 6. ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲਸ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਵੀ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਤੀਤੀ ਹੈ। ‘‘ਪਰਤੀਤੀ’’ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੂਰੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ‘‘ਪਰਤੀਤੀ’’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਾਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ: 1:6 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ‘‘ਪਰਤੀਤੀ,’’ (NASB ਵਿਚ confident) 1:14 ਵਿਚ ‘‘ਦਲੇਰ’’ (NASB ਵਿਚ trusting - ਅਨੁਵਾਦਕ); 1:25 ਵਿਚ ‘‘ਪਰਤੀਤੀ’’ (NASB ਵਿਚ convinced); ਅਤੇ 3:4, ‘‘ਆਸਰਾ’’ (NASB ਵਿਚ confidence) (ਦੋ ਵਾਰ) ਆਇਆ ਹੈ। ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਤੁੰਲਨ ਲੱਭ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਅਤਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਅਤੇ ਦਬੰਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਹੀ ਹਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਦਾ ਮੁੱਢ ਧਰਿਆ। ਉਹ ਓਨਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੰਨਾਂ ਪਰਮੇਸੁਰ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪਰਤੀਤੀ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ 2 ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਮਨਸ਼ਾ ਤੇ ਅਮਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ’’ (2:13)। ਪਰਮੇਸੁਰ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4:12)। ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਮਰੌ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 5:3-5; ਯਾਕੂਬ 1:2, 3)। ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:6)। ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਾਸ ਭਾਵ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵੇਲੇ ਹਰ ਮਸੀਹੀ ਨੂੰ ਗੈਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 2:38; ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 8:9, 26-28)।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਦੇ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਰੰਭ ਲਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੂੰ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲੇ ਉਹਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਵੀ ਕਰੇਗਾ: ਉਹ ਜਿਸ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋੜੀ ਉਹ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰੇਗਾ। ‘‘ਪੂਰਿਆਂ’’ ਸ਼ਬਦ ਯੂਨਾਨੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘‘ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।’’³ ‘‘ਮਸੀਹ ਜਿਸੂ ਦੇ ਦਿਨ’’ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਆਮਦ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਥੋਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 5:2)। ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:20, 21 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਫੇਰ ਉਸ ਖ਼ਾਸ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ। ਰਸੂਲ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ (ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ) ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ‘‘ਕੰਮ’’ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਪਾਪ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ (ਵੇਖੋ ਅਧਿਆਇ 3)। ਫਿਰ ਵੀ ਪੌਲਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਾਪ ਵਿਚ ਨਾ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਸਾਡੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਭਰੋਸਾ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਉਸ ਕਾਰਣ ਤੇ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ

ਉਹਦਾ ਭਰੋਸਾ ਫਿਲਿੱਪੋ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜੋ ਉਹ ਸਨ ਭਾਵ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਸਿੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਲਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇਣਗੇ।

ਆਇਤ 7. ਫਿਲਿੱਪੋ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋ। ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਯਰਸਬੇ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ:

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ, ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਉੱਪਰ, ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀਨਾਬੰਦ ਏਫੋਦ ਪਹਿਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਉੱਕਰੇ ਹੋਏ ਨਾਂਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਰਾਂ ਪੱਥਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਗੋਤ ਲਈ ਇਕ ਮੋਤੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ([ਕੂਚ] 28: 15-29)। ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਉੱਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।⁴

ਫਿਲਿੱਪੋ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਖਾਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ? ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ *koinōnia* (ਕੋਇਨੋਨੀਆ, ਸਾਂਝੀ ਹੋਏ) ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਬੰਧਨਾਂ, ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਸਾਂਝੀ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਪਾਠਕ ‘ਸਾਂਝੀ’ ਸਨ।

- ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੋੜਿਆ (ਵੇਖੋ 1: 15ਓ, 17; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 8; 4: 16)। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਖੜੇ ਰਹੇ ਸਨ।
- ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਉੱਤਰ’ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਅਪੋਲੋਜੈਟਿਕਸ’ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।⁵ ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ‘ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਫ਼ਾਈ’⁶ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ‘ਪਰਮਾਣ’ ਸ਼ਬਦ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੀ ‘ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ’ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ; ਇਹ ਉਸ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 14:21, 22)।
- ‘ਕਿਰਪਾ’ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 1: 5), ‘ਕਿਰਪਾ’ (ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹੜੀ ਕਮਾਈ ਨਾ ਗਈ ਹੋਵੇ) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ: ਉਹਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੇਵਕਾਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੇ ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਕਿਰਪਾ ਵਿਚ ‘ਸਾਂਝੀ’ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਆਇਤ 8. ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *splanchnon* (ਸਪਲੈਕਨੌਨ) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਪ੍ਰੀਤ’ (ਆਦਰਾਂ’; KJV) ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗਾਂ, ‘ਆਦਰਾਂ’ ਵਾਸਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।⁷ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ

ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿਤ ਕਰਕੇ ਫਿੱਲਿਪੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ‘ਮੈਂ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ’ ਵਾਂਗ। ਪਰ ‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਰਸੂਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਸੀ! ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਐਨਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਮੇਰਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸਾਹਮਣੇ ਦੁਆ ਨਾਲ ਵੇਖੋ (1:9-11)

^੯ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵਧਦਾ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ। ^{1੦}ਭਈ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋੜੀ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਅਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ ਰਹੋ। ¹¹ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਫਲ ਨਾਲ ਜੋ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਰੇ ਹੋਏ ਰਹੋ ਭਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਉਸਤਤ ਹੋਵੇ।

ਆਇਤ 9. ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ‘ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ’ ਲਈ ਇੱਥੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਆ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਧੰਨਵਾਦ ਅਤੇ ਤਾਰੀਫ਼) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਵਧਣ: ਭਈ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰੇਮ ... ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵਧਦਾ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ। ‘ਪ੍ਰੇਮ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *agapē* (ਅਗਾਪੇ) ਬੇਗਰਜ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਪਾਤਰ ਲਈ ‘ਬੇਹਤਰੀਨ ਦੀ ਭਾਲ’ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਸੂਲ ਨੇ ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਗਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ‘ਵਧਦਾ ਜਾਵੇ,’ ਇਹ ‘ਹੋਰ’ ਵਧੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਜੋੜਿਆ ਕਿ ‘ਹੋਰ ਵਧਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।’ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਇਕ ਵੱਡੇ ਚਸਮੇ ਵਾਂਗ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ। ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਿਆ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 22:37; ਰੋਮੀਆਂ 10:2)। ਇਸ ਕਾਰਣ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝ ਵਿਚ ਵਧਣ। (NASB ਵਿਚ ‘ਅਸਲ ਗਿਆਨ’ – ਅਨੁ) ਸਮਝ (ਅਤੇ ‘ਅਸਲ ਗਿਆਨ’ ਵਾਕਅੰਸ਼) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ‘ਉੱਪਰ’ *epi* ਲਈ ਅਗੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ‘ਗਿਆਨ’ *gnōsis* (ਨੌਸਿਸ) ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼’ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਹੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ‘ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ,’⁸ ਭਾਵ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। CJB ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਗਿਆਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰੀ’ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਭਾਵ ਪਰਮੇਸੁਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਭ ਤੋਂ ਮਨਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੜੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਫਿਲਿੱਪੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦੁਆ ਦੀ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਵਿਚ ਵਧਣ।

ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *aisthēsis* (ਆਇਸਥੇਸਿਸ) ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਵਿਵੇਕ’’ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਧਾਰਣਾ, ਸਮਝ’’ ਹੈ।⁹ NIV ਵਿਚ ‘‘ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ’’ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ‘‘ਪਰਖਣ’’ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਗਤਾ ਪਕਿਆਈ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਵਧ ਜਾਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਫ਼ਰਕ ਕਰਨਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5: 14 ‘‘ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸਾਧੀਆਂ ਗਈਆਂ’’ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਇਤਾਂ 9 ਅਤੇ 10 ਵਿਚ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਅਜਿਹੀ ਪਰਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। NCV ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ‘‘ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਝ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਸਮਝ ਸਕੋ।’’

ਆਇਤ 10. ਪੌਲੁਸ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਕਦਮ ਤਕ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗ ਚੰਗੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ। ‘‘ਪਸੰਦ’’ (*dokimazō*, ਡੋਕਿਮਾਜੋ) ਸ਼ਬਦ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਰਖੀ ਗਈ, ਅਜ਼ਮਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਖਰੀ ਪਾਈ ਗਈ। LXX ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਤੂ ਦੀ ਪਰਖ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਕਹਾਉਤਾਂ 8: 10; 17: 3; 27: 21)। *Diapherō* (ਡਾਇਆਫ਼ੇਰੋ) ਤੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ‘‘ਚੰਗ ਚੰਗੇਰੀਆਂ’’ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਜਿਹੜਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ’’ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਇਤ 10 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ‘‘ਨਿਰਾਲਾ’’ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ: ‘‘ਜੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਾਲੇਪਣ ਕਰਕੇ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੈ।’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4: 8 ਵਿਚ ‘‘ਗੁਣ’’ ਅਤੇ ‘‘ਸੋਭਾ’’ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।) ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਾ ਕੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਹਤਰ ਅਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਸਚਮੁਚ ‘‘ਸ਼ਾਨਦਾਰ’’ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ ਦੇ ਲੋਕ ਮਸੀਹੀ ਸੁਭਾਉ ਵਿਚ ਵਧਣ: ਤਾਂ ਜੋ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋੜੀ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਅਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ ਰਹੇ। ‘‘ਨਿਸ਼ਕਪਟ’’ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ‘‘sincere’’ (ਸਿਨਸੀਅਰ) ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ *sin* (ਸਿਨ) ਤੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਬਿਨਾਂ’’ ਹੈ, ਅਤੇ *cere* (ਸੀਅਰ) ਤੋਂ ਜਿਸਦਾ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਮੋਮ’’ ਹੈ, ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲਾਤੀਨੀ ਸੰਗਮਰਮਰ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੀਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੋਮ ਨਾਲ ਦਰਾਰਾਂ ਭਰ ਕੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ; ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ *sincere* (ਬਿਨਾਂ ਮੋਮ ਦੇ) ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ‘‘sincere’’ ਲਿਆ ਗਿਆ। ... ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ‘‘ਬਿਨਾਂ ਫਲ ਦੇ’’ ਜਾਂ ‘‘ਬਿਨਾਂ ਕਪਟ ਦੇ’’ ਹੈ।¹⁰

‘‘ਨਿਸ਼ਕਪਟ’’ (*sincere*, ਸਿਨਸੀਅਰ) ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਰਥ ‘‘ਧੁੱਪੇ ਪਰਖਣਾ’’¹¹ (*eilikerinēs*, ਏਲਿਕਰਾਈਨਸ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਹਰ ਕਮੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ‘‘ਧੁੱਪੇ ਪਰਖਿਆ’’ ਸਹੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਰਥ ਹੈ: ‘‘ਬਿਨਾਂ ਕਪਟ ਦੇ।’’

‘‘Sincere’’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘‘ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਰਹੇ’’ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘‘ਸਿੱਧ’’ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 3: 23)। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਦੇ ‘‘ਦੋਸ਼ੀ’’ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਗਲਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ

ਸਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27: 12; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 24:2; 3 ਯੂਹੰਨਾ 10)। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *aproskopos* (ਅਪਰੋਸਕੋਪੋਸ) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਨਿਰਦੋਸ਼’’ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪੂਰਵਸਰਗ ਦੇ ਨਾਲ ‘‘ਠੋਕਰ’’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਹੈ;¹² ਇਹਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘‘ਬਿਨਾਂ ਠੋਕਰ ਦੇ’’ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ‘‘ਬਿਨਾਂ ਠੋਕਰ ਖਾਧੇ’’ ਭਗਤੀ ਪੂਰਣ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ 2 ਪਤਰਸ 1: 10)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਵੇਂ ਜੀਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ‘‘ਠੋਕਰ’’ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਾ ਬਣਨ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 13; 1 ਯੂਹੰਨਾ 2: 10)। ‘‘ਨਿਸ਼ਕਪਟ’’ ਅਤੇ ‘‘ਬੇਦੋਸ਼ੇ’’ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੁਭਾਉ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਨਾਲ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਆਇਤ 11. ਫਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭੈਣ ਭਾਈਆਂ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦੁਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਧਰਮ ਦੇ ਫਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਰਹਿਣਾ ਭਾਵ ਫਲਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਵਿਚ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ‘‘ਫਲ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਹਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਮਲੀ ਨਤੀਜੇ ਭਾਵ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ‘‘ਆਤਮਾ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰੇਮ, ਅਨੰਦ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਧੀਰਜ, ਕਿਰਪਾ, ਭਲਿਆਈ, ਨਿਹਚਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਹੈ’’ (ਗਲਾਤੀਆਂ 5:22, 23)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਪਾਠਕ ਅਜਿਹੇ ‘‘ਫਲ’’ ਨਾਲ ‘‘ਭਰ’’ ਜਾਣ। ਫਲ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਭਾਰੀ ਰੁੱਖ ਦਾ ਰੂਪਕ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘‘ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਫਲ ਦਿਓ ਅਰ ਇਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਚੇਲੇ ਹੋਵੋਗੇ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 15:8)।

ਅਸੀਂ ‘‘ਆਤਮਾ ਦੇ ਫਲ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ’’ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਇਹ ਫਲ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰਕ ਫਲ ਉਗਾਉਣ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਫਲ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਫਲ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਦਰੱਖਤ ਜਾਂ ਵੇਲੇ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਫਲ’’ ਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਘੁਮੰਡ ਅਤੇ ਆਕੜ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘‘ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸੋਈ ਬਹੁਤਾ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਥੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 15:5)।

ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ‘‘ਧਰਮ ਦੇ ਫਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ’’ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਉਸਤਤ ਹੋਵੇ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਵੇਂ ਹੋਵੇ ‘‘ਤੁਹਾਡਾ ਚਾਨਣ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਮਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਭ ਕਰਮ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੈ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ’’ (ਮੱਤੀ 5:16)।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

‘‘ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੱਧੇ’’ ਹੋਣਾ (1:3-11)

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬੱਧੇ ਨਾ ਹੋਈਏ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਅਕਾਰ ਅਤੇ

ਲੰਬਾਈ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ:

- ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ।
- ਘਰ ਵਿਚ ਕਲੇਸ਼।
- ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਤੋੜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ।
- ਨੌਕਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਤਣਾਅ।

1:3-11 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ‘‘ਬੇੜੀਆਂ’’ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਹੁਣ (1:3-5)

ਪੌਲਸ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝਤਣ ਨਾਲ ਭਰੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ *ਹੈਪੀਨੈਸ ਇਜ਼ ਏ ਰੁਆਇਸ* ਭਾਵ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।¹³ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਵਿਕਲਪ (1:3-5)

ਅਸੀਂ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਨਾਲ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਖੌਫ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਆ ਨਾਲ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾ ਵਿਕਲਪ ਯਕੀਨਨ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਪੱਕਾ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ‘‘ਬੇੜੀਆਂ’’ ਨੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜ਼ਕੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਦੂਜਾ ਵਿਕਲਪ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਖੁਦਾ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਹੈ।

ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣਾ (1:5)

ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵਜੋਂ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪੌਲਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪਸੰਦ ਹਨ: ‘‘ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ [ਯੋਗਦਾਨ; KJV]।’’ ਅਸੀਂ ਜਦ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵਰਕ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘‘ਸਾਂਝ’’ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਦਦ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ‘‘ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ’’ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ (1:6-8)

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੰਤਾਨ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਖੁਦਾ

ਅੱਜ ਵੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ‘ਜਿਹੜਾ ਅਜਿਹਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਮੰਗਦੇ ਜਾਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਅਤਿ ਵਧੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮਰੱਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪੌਂਹਦੀ ਹੈ’ ਵਜੋਂ ਬਿਆਨਿਆ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:20)। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਖਤਮ ਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ‘ਕੰਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿੱਕਲ’ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ‘ਭੇਤਾਂ’ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸਣੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਹਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ‘ਇਹ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ।’ ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਂ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਇਕ ਰਾਤ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸੜਦਿਆਂ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ‘ਤੂੰ ਐਨਾਂ ਸਹਿਜ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?’ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ‘ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ।’¹⁴ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਅਜੀਬ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬੇਤੁਕਾ ਵੀ, ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਅਜਿਹਾ ਰਵੱਈਆ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚਾਰਲਸ ਆਰ. ਸਵਿੰਡਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਜਿੰਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਉਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਛੱਡਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਫਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।’¹⁵ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ‘ਬੇੜੀਆਂ’ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਉ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ।

‘ਚੰਗ ਚੰਗੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰੋ’ (1:10)

ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ, ਹਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਰ ਗਤਿਵਿਧੀ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋ ਮੁੱਖ ਟੈਸਟ ‘ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਖ’ ਅਤੇ ‘ਫਲ ਦੀ ਪਰਖ’ ਹਨ (ਵੇਬੋ ਮੱਤੀ 7:16; ਰੋਮੀਆਂ 12:2; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 2:9; 13:5; ਯਾਕੂਬ 1:22; 1 ਯੂਹੰਨਾ 4:1; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 2:2)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ, ਭਲੇ ਅਤੇ ਬੁਰੇ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਫਿਲਿੱਪੀਆ 1:3-11 ਕਿਤਾਬ ਦੇ ‘ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਾਲਾ ਭਾਗ’ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ। ਪੈਰੂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ।²ਦ ਐਨਾਲਿਟੀਕਲ ਗ੍ਰੀਕ ਲੈਕਸੀਕਨ (ਲੰਡਨ: ਸੈਮੂਏਲ ਬੈਗਸਟਰ ਐਂਡ ਸੰਜ, ਲਿਮਟਿਡ, 1971), 235. ³ਉੱਥੇ ਹੀ, 162. ⁴ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਅਰਸਬੇ, ਦ ਬਾਈਬਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਅੰਕ 2 (ਵ੍ਹੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, 1989), 66. ⁵‘ਅਪੋਲੋਜੈਟਿਕਸ’ ਮਸੀਹੀਅਤ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮਸੀਹ

ਅਤੇ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁶ *ਐਨਾਲਿਟਿਕਲ ਗ੍ਰੀਕ ਲੈਕਸੀਕਨ*, 45. ⁷ਉੱਥੇ ਹੀ, 373. ⁸ਡਬਲਯੂ. ਈ. ਵਾਈਨ, *ਦ ਐਕਸਪੈਂਡੇਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਵਰਡਜ਼*, ਸੰਪਾ. ਜੌਨ ਆਰ. ਕੋਹਲਨਬਰਗਰ III (ਮਿਨਿਆਪੋਲਿਸ: ਬੈਬਨੀ ਹਾਊਸ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1984), 629. ⁹*ਐਨਾਲਿਟਿਕਲ ਗ੍ਰੀਕ ਲੈਕਸੀਕਨ*, 9. ¹⁰ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕਾਫ਼ਮੈਨ, *ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਗਲੋਸੀਅੰਜ਼, ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼, ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ਼, ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼* (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਫ਼ਰਮ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1977), 265.

¹¹*ਐਨਾਲਿਟਿਕਲ ਗ੍ਰੀਕ ਲੈਕਸੀਕਨ*, 118. ¹²ਉੱਥੇ ਹੀ, 49. ¹³ਫ੍ਰੈਂਕ ਮਿਨਿਰਥ ਐਂਡ ਪੌਲ ਡੀ. ਮੇਇਅਰ, *ਹੈਪੀਨੈੱਸ ਇਜ਼ ਏ ਚੌਇਸ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1978)। ¹⁴ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਚਾਰਲਸ ਆਰ. ਸਵਿੰਡਲ, *ਲਾਫ਼ ਅਗੇਨ* (ਡੱਲਾਸ: ਵਰਡ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ, 1992), 40–41 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ¹⁵ਉੱਥੇ ਹੀ, 41.